

Наташа Р. Миливојевић¹
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за англистику

ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА СЕКУНДАРНИХ АСПЕКТУАЛИЗАТОРА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Апстракт: *Рад се бави лексичко-семантичком анализом секундарних аспектуализатора кренути, узети и стати у српском језику. Ови глаголи припадају семантичко-синтаксичкој класи аспектуалних (фазних) глагола у оквиру које чине поткласу секундарних, тј. „неправих“ аспектуализатора. Поједини секундарни аспектуализатори, сем аспектуалног, могу испољити и модално-модалитетна значења, са примесам или без примеса фазности. Када се јаве као лексички самостални аспектуални глаголи, кренути, узети и стати означавају почетну фазу глаголског доагађаја, но они се разликују по томе да ли модификују њен наступ или нуклеус. Теоријски оквир приказаног истраживања је лексичко-пројекциони-стички модел Б. Левин (Levin 1993), док се појмови аспектуална фраза и фазни сегмент дефинишу према постулатима семантичко-прагматичке анализе коју предлаже А. Фрид (Freed 1979). Креће се од лексикографског приказа глагола кренути, узети и стати, потом се на нивоу оптималног контекста анализирају додатна значења са фокусом на денотацији фазе, на основу чега се дефинишу припадајуће лексичке спецификације за сва три глагола. Показано је да је синтаксички потенцијал секундарног аспектуалног глагола предодређен његовом лексичком денотацијом, што утиче на семантичко-синтаксички статус и дистрибуцију аспектуалне конструкције у модерном језику. Резултати приказаног истраживања проверени су на корпусу савременог српског језика (SrpKor 2013).*

Кључне речи: *секундарни аспектуализатор, аналитички предикат, фазни глагол, фазни комплемент, фаза, структура аргумената, лексичка спецификација.*

1. Увод

У раду се анализира значење и употреба секундарних аспектуализатора *кренути*, *узети* и *стати* у оквиру конструкције која обухвата аналитички предикат са денотацијом фазе. Такав аналитички предикат на синтаксичком нивоу посматрамо као аспектуалну (или фазну²) конструкцију, унутар које управни глагол и његов комплемент стоје у релацији синтаксичке *ко-композиције*³. Како наводе Пипер и сарадници (2005: 312), сваки аналитички предикат састоји се из глаголског и неглаголског дела. Глаголски део конструкције по правилу нема самостално лексичко значење, што је примарна карактеристика лексичко-семантичке класе правих аспектуализатора у српском језику, какви су глаголи *почињати* : *почети*, *настављати* : *наставити*, *престајати* : *престати* и *завршаваати* : *завршити*. Миливојевић (2021а: 194) аналитички предикат дефинише као синтаксичко-семантичку конструкцију која обухвата *фазни глагол* (или неки други глагол непотпуног значења, нпр. *модални*, *копулативни* или *семикопулативни*) са обавезном семантичко-синтаксичком допуном. У погледу лексичке семантике и укупног семантичког статуса секундарних аспектуализатора у српском језику, иста ауторка наводи да *кренути*, *узети* и *стати* припадају семантичкој класи *семантички непотпуних модификатора*.

Оно што је посебно значајна семантичка карактеристика која секундарне аспектуализаторе суштински раздваја од примарних јесте то да су они по примарној употреби у језику самостални и пунозначни глаголи који могу испољити додатна значења, и то:

1. фазно и модално-модалитетно значење глагола *кренути* и *узети*,
2. фазно значење глагола *стати*.

Сходно томе, ови глаголи могу се јавити и у оквиру фазних и модалних аналитичких предиката, као у примерима (1)–(3):

(1) а) Маша је **кренула** на море. (*лексички глагол; денотација: просторно кретање*)

б) Маша је **кренула да га наговори**. (*семантички непотпуни модификатор; денотација: интенција, волитивност*)

²Термини *аспектуалност* и *фазност* у раду се користе као синоними, с тим да је аспектуалност општи појам који је широко прихваћен у релевантној литератури, док се фазност више везује за сегментацију аспектуалне фразе на поддогађаје или *фазе*.

³Термин преузет од Пустејовског (Pustejovsky 1995).

в) Десетак секунди пре краја Берић је кренуо да ефектно потврди победу. Међутим, оштро је фаулиран, после чега је руком ударио Ашкрабића. (SrпKог 2013) (семантички непотпуни модификатор; денотација: интенција, волитивност)

г) Маша је кренула да га наговара. (семантички непотпуни модификатор; денотација: фаза)

д) Међутим, кафу није ни стигао да попије јер је убрзо почела пуцњава због чега је кренуо да бежи ка излазним вратима, али га погађа метак и он пада. (SrпKог 2013) (семантички непотпуни модификатор; денотација: фаза)

(2) а) Маша узе дечака за руку. (лексички глагол; денотација: „дохватити руком, ухватити“)

б) Маша узе да ми објасни проблем. (семантички непотпуни модификатор; денотација: интенција, волитивност)

в) Како је тамо изгледало у кујни и остави, у стаји и појати, у амбару и перионици. Али кад узе да то опише, не хте перо ни с места да се макне. Никако јој није било јасно шта је узрок томе. (SrпKог 2013) (семантички непотпуни модификатор; денотација: интенција, волитивност)

г) Маша узе плакати. (семантички непотпуни модификатор; денотација: фаза)

д) Пошто је тако погодила, сад Калина узе читати како следи: „Многи што су их некад пробала медоковна копља с крвавим оружјем стигну у борби...“ (SrпKог 2013) (семантички непотпуни модификатор; денотација: фаза)

(3) а) Они стоје испред куће и чекају. (лексички глагол; денотација: „по ставити се на ноге, дићи се у стојећи став“)

б) Маша стаде викали и негодовати. (семантички непотпуни модификатор; денотација: фаза)

в) Он коначно заустави бректаву машину и искључи је. „Нека се мало охлади“, рече он. Мотор стаде да пуцкета, одајући вишак топлоте. „Данас си

прилично поранио⁴, примети Енох. (SrpKog 2013) (*семантички непотпуни модификатор; денотација: фаза*)^{4, 5}

У дискусији која следи у наставку рада показаћемо да лексичка значења и придружене денотације секундарних аспектуализатора *кренути*, *узети* и *стати* стоје у односу *семантичког континуума*, због чега их често није лако јасно разграничити. Управо ова чињеница један је од кључних аргумената који потврђује да сва повезана значења једног глагола треба да буду обухваћена јединственом лексичком спецификацијом, како из научних и теоријских, тако и из практичних и методолошких разлога:

...Синтаксичко понашање глагола проистиче из интеракције лексичког значења глагола и његове структуре аргумената. Хал и Кајзер (1987) чак износе тврђу да изворни говорник неког језика уме да *интуитивно* предвиди граматичко (синтаксичко) понашање глагола на основу његовог значења. Пошто је то тако, следи да је за укупну семантичку карактеризацију глагола неопходно правилно описати скуп фактора који га у лексикону „репрезентују”. (Milivojević 2021a: 196)

Лексички несамостални глаголи *кренути*, *узети* и *стати*, чију употребу у контексту илуструју уводни примери (1б-д), (2б-д) и (3б-в) настали су слабљењем лексичких значења пунозначних глагола (1а), (2а), и (3а), и припадају лексичком пољу непунозначних глагола у српском језику. Слабљење лексичке семантике и јачање валенцијских могућности непунозначних глагола испољава се у њиховим функционалним специфичностима, а нарочито у неспособности да врше функцију самосталног предиката у реченици, због чега се они могу користити искључиво у саставу аналитичких предиката. Поједини секундарни аспектуализатори тако трпе ограничења у погледу структуре аргумента управо због примеса других „нефазних“ значења, која се појачавају на нивоу фазне конструкције. Устаљени синтаксички обрасци фазне допуне су глаголска инфинитивска допуна, конструкција *да* + немобилни презент и именска допуна са предлогом и без предлога. Глаголи *кренути*, *узети* и *стати* у конструкцију уносе различита функционална и стилска обележја: док су аналитички пре-

⁴ Лексикографски опис глагола који су предмет приказане анализе доследно се у раду наводи према *Речнику српскохрватскога књижевног језика* (РСКЈ).

⁵ Реченични примери који се анализирају у раду преузети су из електронског корпуса (SrpKog 2013) и из цитираних лингвистичких студија, те су доследно нумерисани уз обавезно навођење извора. Примери поред којих није назначен извор формулисани су ради синтаксичке и семантичке аргументације.

дикати са глаголом *кренути* изразито фреквентни у модерном разговорном језику, *узети* и *стати* примарно припадају формалном књижевном стилу.

У овом раду чинимо покушај исцрпне и доследне лексичко-семантичке анализе глагола *кренути*, *узети* и *стати*. Какав је скуп семантичних карактеристика секундарних аспектуализатора, који су то теоријски формализми који их одликују те какве су сличности и разлике међу њима, централна су питања на која ћемо покушати да одговоримо у оквиру представљене анализе, са циљем да понудимо теоријски приказ који би доследно повезао сва постојећа значења секундарних фазних предиката унутар јединствене лексичке спецификације те дефинисао услове под којима се та значења испољавају.

2. Теоријски оквир истраживања

У погледу релевантних аспектолошких студија, значењем и комплементацијом фазних глагола до сада су се бавили следећи аутори: Антонић (Antonić 2000, 2001); Арад (Arad 1998); Бринтон (Brinton 1985, 1988); Голдберг (Goldberg 1995, 2009); Даути (Dowty 1977); Дафли (Duffley 1999, 2006); Де Сварт (De Swart 1998); Ивић (Ivić 1961, 1970, 1972, 1983); Ивановић (Ivanović 2012); Каравесовић (Karavesović 2015); Кљакић (Kljakić 2020); Комри (Comrie 1976, 2004); Крстић (Krstić 2016); Левин (Levin 1993, 2000); Миливојевић (Milivojević 2016, 2021a, 2021b; 2021c); Мразовић и Вукадиновић (Mrazović, Vukadinović 1990); Нађ (Nagy 2009, 2016); Новаков (Novakov 2005); Перлмутер (Perlmutter 1978); Пипер и др. (Piper et al. 2005); Пустејовски (Pustejovsky 1995); Ротстин (Rothstein 2004); Степанов и Озер (Stepanov, Ozer 2016); Талми (Talmy 1991); Фрид (Freed 1979); Фукуда (Fucuda 2008); Хал и Кајзер (Hale, Keyser 1987) и други. Ипак, доследан лингвистички опис укупне класе аспектуализатора и даље отвара низ теоријских и практичних питања, док је секундарним аспектуализаторима у савременој србистици посвећено знатно мање пажње него што је то случај са примарним аспектуализаторима, због чега они и јесу предмет наше анализе.

Теоријски оквир приказаног истраживања је лексичко-пројекционистички модел Б. Левин (Levin 1993), док се аспектуална фраза и њени сегменти дефинишу према семантичко-прагматичком моделу А. Фрид (Freed 1979). У доминантно лексикалистичком теоријском моделу какав предлаже Левин, глаголи се сврставају у семантичке класе на основу два формална критеријума, а то су лексичко значење и синтаксичка комплементација. Иако је студија *Класе и алтернације глагола у енглеском језику (English Verb Classes and Alternations)*

теоријски предлог за формирање семантичких класа глагола у енглеском језику, предложени теоријски принципи аналитичког језичког моделовања применљиви су како на друге природне језике, тако и у контрастивној перспективи.

Функционална својства (српских) непунозначних глагола најпотпуније се испољавају у типичним контекстима, због чега се утврђивање њиховог значења ослања на строго дефинисан круг синтаксичких концепата. Пошто је то тако, следи да је методологија модела према Левин (Levin 1993) изразито прикладна за опис и анализу семантички несамосталних глагола. (Milivojević 2021a: 198)

Левин тврди да глагол пројектује и везује аргументе који формирају синтаксичке обрасце у којима се тај глагол доследно и устаљено појављује. Такве „констелације аргумената“ представљају јасан формални критеријум према ком се формирају семантичке класе глагола. Коначно, свеобухватна семантичка интерпретација глаголског значења настаје управо у међуодносу лексичке семантике и синтаксичке пројекције, уз потенцијални додатак прагматичко-комуникативне компоненте, тј. употребне „снаге“ одређеног глагола, те његове дистрибуције унутар језичког система.

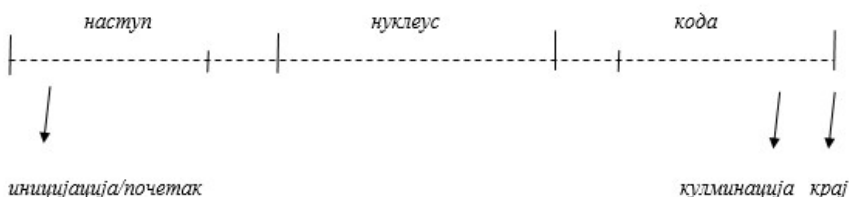
Енглески аспектуализатори нису добили исцрпан опис у студији Б. Левин управо због тога што су са аспекта лексичке семантике ови глаголи семантички непотпуни и лексички несамостални, те је њихово примарно семантичко (и структурно) обележје у лексикону обавезна синтаксичка комплементација.

Наиме, у оквиру (поменуте) студије, енглески аспектуални глаголи кратко су описани у одељку 55 (Levin 1993: 274–275), док модални глаголи нису издвојени као посебна класа... одељак посвећен фазним глаголима (је) изразито кратак, и тиче се само присуства/одсуства синтаксичке дијатезе, уз опаску ауторке да је комплементација фазног глагола детаљно описана другде у литератури те стога неће бити предмет даље анализе. (Milivojević 2021a: 197)

Попут енглеских, и српски аспектуализатори имају обавезну синтаксичку комплементацију. Ово су такође глаголи са обавезном семантичком пресупозицијом (Piper et al. 2005: 313). Обавезна синтаксичка комплементација подразумева присуство унутрашњег аргумента глагола на нивоу аспектуалне конструкције, без ког је немогуће исказати аспектуално значење. Пресупозиција чини онај део семантичке структуре који се не може поништити негацијом, нпр. *Он је почео/кренуо да пије* (пресупозиција: *Он није пио*). Лексичка

спецификација одређеног глагола на нивоу лексикона унапред одређује скуп могућих синтаксичких допуна истог тог глагола.

У овом истраживању, лексичко-семантичку анализу глаголског значења повезали смо са семантичко-прагматичком анализом аспектуалне фразе коју предлаже А. Фрид (Freed 1979). Најзначајнији допринос овог модела на пољу аспектолошких истраживања представља сегментација фазног догађаја на низ (под)догађаја или *фаза*. Прецизније, темпорална структура аспектуалне радње састоји се из низа сегмената и подсегмената, док употребом фазне конструкције говорник упућује на дефинисани изоловани сегмент, фазу или интервал *језичког догађаја*⁶. Термин *фаза* односи се на следеће временске сегменте: *наступ* (припремна фаза), *нуклеус* (средишњи део догађаја, који се и сам може поделити на почетак, средину и крај) и *кода* (завршетак догађаја, који може укључивати његову последицу). Слика 1 представља приказ фаза језичког догађаја према теоријским поставкама А. Фрид (Freed 1979: 31):



Слика 1

Фрид наводи да аспектуални глаголи, поред тога што могу да изолују специфични темпорални сегмент језичког догађаја, утичу и на његов тип *акционалности*. Тако, с једне стране, имамо делове фазне структуре *наступ*, *нуклеус* и *коду*, а са друге *статичку* и *динамичку акционалност*, као њена инхерентна својства. Промене лексичког аспекта у погледу фазне комплементације по правилу су изазване различитим контекстуализацијама. Идентификација модификованог сегмента представља кључ разликовања сличних значења истог глагола. Напослетку, од сегментације темпоралне структуре зависи и могућност *семантичке негације радње*, што је значајан критеријум укупне поделе глагола на примарне и секундарне аспектуализаторе.

⁶ Енглески термин *event* се у србистичкој литератури преводи различито, овде од Миливојевић (Milivojević 2016) преузимамо термин *језички догађај*.

3. Класа секундарних аспектуализатора у српском језику

У српском језику, примарни аспектуални глаголи припадају затвореном скупу лексема чији број је ограничен, и то су глаголи са пуним, самосталним лексичким значењем. Ови глаголи имају способност да, под одређеним (лингвистички дефинисаним) условима, (о)слабе своје примарно лексичко значење и преузму денотацију фазе. Тако настају *секундарни аспектуализатори*, који су чланови отвореног скупа лексема. Крстић наводи да због различите дистрибуције секундарних фазних глагола у односу на примарне аспектуализаторе, те стога што је њихова употреба у фазном значењу унеколико својственија нестандардном, разговорном језику „не постоји потпуни списак који би обухватио све глаголе овог типа у српском језику.“ (Krstić 2016: 153-154)

О аспектуалним глаголима у српском језику говори се у студијама Пипера и сарадника (Piper et al. 2005), Мразовић и Вукадиновић (Mrazović, Vukadinović 1990) те Мразовић (Mrazović 2009). Група аутора Пипер и сарадници кратко наводи да „поред типичних фазних глагола... постоје и глаголи који могу бити употребљени као фазни иако се употребљавају и у неком другом значењу, нпр. *стати*, *узети*, *крнути*.“ (Piper et al. 2005: 313). Мразовић и Вукадиновић (Mrazović, Vukadinović 1990: 192) дају можда најпрегледнији укупни приказ српских аспектуалних глагола и њихових значења, но тај приказ не укључује поделу на примарне и секундарне аспектуализаторе. Наводимо га у табели 1, јер он обухвата и глаголе *крнути*, *узети* и *стати*. Сва три глагола имају фазну денотацију „почети“:

Фазни глагол	Значење фазног глагола
(о)крнути	почети
наставити/настављати	не прекинути
поћи	почети
почети/почињати	учинити почетак
прекинути/прекидати	наставити започето
престати/престајати	прекинути започето
продужити/продужавати	не прекидати
стати	почети
узети	почети
започети/започињати	почети

Табела 1

Детаљан приказ секундарних аспектуалних глагола дат је у студији Н. Миливојевић (Milivojević 2021a: 200-201). На основу формалних лексичких параметара, ауторка дефинише лексичку класу семантички непотпуних глагола у српском језику, која обухвата две поткласе, а то су *семантички непотпуне копуле* и *семантички модификатори*, при чему семантички модификатори обухватају *модалне* и *фазне глаголе*. За разлику од анализе према Мразовић и Вукадиновић, Миливојевић тврди да у српском језику постоје *примарни* и *секундарни аспектуализатори* те да се поткласа секундарних аспектуализатора састоји од глагола који се јављају и као самостални глаголи са пуним лексичким значењем, и то су глаголи *кренути*, *узети* и *стати*.⁷ И у овој студији потврђује се закључак о начину на који секундарни аспектуализатори модификују аспектуални догађај: они, по правилу, изолују почетни сегмент радње исказане фазним комплементом.

4. Лексичко-семантичка анализа секундарних аспектуализатора *кренути*, *узети* и *стати*: лексикографски приказ и лексичка спецификација

Лексичко-семантичку анализу глагола *кренути*, *узети* и *стати* започећемо њиховим лексикографским описом. Потом ћемо се осврнути на контекстуализације ових глагола које отварају питања на која до сада није у потпуности одговорено у релевантној литератури, попут перфективног глагола на позицији фазне допуне, и (не)могућности семантичког негирања аспектуалног догађаја, са циљем да размотримо могућа теоријска објашњења ових проблема и дефинишемо формалне параметре семантичке карактеризације посматране групе глагола на нивоу лексикона.

4.1. Лексикографски приказ глагола *кренути*, *узети* и *стати*

Када је реч о лексикографском опису глагола *кренути*, *Речник српскохрватскога књижевног језика (РСКЈ)* (Stevanović 1990) бележи пет повезаних значења. Сва наведена значења испољавају динамичну акционалност и/или каузалну семантику и везују се, директно или посредно, уз денотацију просторног кретања

⁷О дефинисању укупне класе лексички несамосталних глагола говоре Антонић (Antonić 2000), Миливојевић (Milivojević 2021a) и Пипер и др. (Piper et al. 2005). Због просторног ограничења текста, овде то питање нећемо поново детаљно разматрати, уз напомену да Миливојевић (Milivojević 2021a: 199) и Пипер и сарадници (Piper et al. 2005: 313) предлажу идентичан списак српских секундарних аспектуализатора: *кренути*, *узети* и *стати*.

или фазе. Овде наводимо она која су релевантна за нашу анализу: (1) „ставити у покрет, учинити да се ко или што покрене са свога места, макнути, помакнути, заљуљати, истерати, потерати, изазвати, измамити“ (каузална денотација); ... (5) „(непрел.) поћи, упутити се (денотација просторног кретања); (5в) почети, започети: *Пропао сам у неку јаму и кренуо ходати по њој*“ (денотација фазе).

За глагол *узети*, РСКЈ бележи чак деветнаест могућих значења. Док је прво наведено значење оно када се *узети* јавља као самостални, лексички глагол (1) „прихватити, дохватити руком, ухватити: *Узео сам перо и пишем; Узме Стјепан Левина под руку*“, значење (9) повезано је са кретањем: „поћи, упутити се (у неком правцу, смеру): *Узели једну стазу која се од главне одваја удесно; ...дје би се могло налазити оно двоје и који су смјер могли узети.*“. Коначно, значење (16) повезано је са фазом (са значењем „почети“): „почети, стати, закупити: *Узме лупкати прстима по столу; Онда га по лицу узме да шиба густа шикара.*“ Сва повезана значења имају наглашену семантичку компоненту волитивности.

За глагол *стати*, РСКЈ бележи укупно седам значења. Примарно значење је (1) „поставити се на ноге, дићи се у стојећи став“, укупно четири наведена значења повезана су са просторним кретањем, док је значење (5) повезано са денотацијом фазе, и то (5а): почети (са инфинитивом или презентом и везником „да“, о каквој радњи или збивању: *Једна је девојка стала плакати; Са планина и облака стаде у долину силазити сутон; Жито статде да сазријева; (5б) (са гл. именицом као субјектом) отпочети, настати: *Стаде вика и клицање по свим селима; Стаде запевка и кукњава.**

Табела 2 обухвата приказ релевантних значења глагола *кренути*, *узети* и *стати* према лексикографском опису РСКЈ:

Глаголска лексема (РСКЈ)	Примарно лексичко значење	Укупно повезаних значења	Укупно фазних значења	Фазно значење
КРЕНУТИ	ставити у покрет (...)	5	1	почети, започети
УЗЕТИ	прихватити, дохватити руком, ухватити	19	1	почети
СТАТИ	поставити се на ноге, дићи се у стојећи став	7	1	почети, отпочети, настати, почети с нечим (...)

Табела 2

На основу приказа речничких значења у табели 2 може се извести закључак да се секундарни аспектуализатори *кренути*, *узети* и *стати* односе на почетак аспектуалне радње, будући да у свом лексикографском опису садрже значење „почети“.

4.2. Међуоднос секундарног аспектуализатора и аспектуалног комплемента

Примарно лексичко значење глагола чијим су слабљењем настали секундарни аспектуализатори суштински је важно за начин на који они означавају фазу, будући да су примесе лексичког значења присутне и у додатним, „конструкционим“ значењима.

На лексичком нивоу, секундарни аспектуализатори су носиоци семантичких својстава *динамичност* и *каузалност*. Динамична акционалност и наглашена каузална компонента значења суштински утичу на употребу фазног глагола у оквиру аспектуалне конструкције. (уп. Миливојевић 2021с: 35-37 за српски; Дафли (Duffley 1999, 2006), Миливојевић (2021b), Нађ (Nagy 2016) за енглески те енглеско-српски контрастивни приказ).

Уз уводне примере (1)–(3), употребу глагола *кренути*, *узети* и *стати* са фазном денотацијом илустроваћемо примерима из корпуса СрпКор (SrpKor 2013). Поред примарне денотације просторног кретања, глагол *кренути* у српском језику има још два повезана значења: модално-модалитетно (волитивно) „покушати/покушавати“, „намерити/намеравати“ (пример (4)) и фазно „почети“ (пример (5)):

(4) „Патетичан човек.“ Виторија устукну као да су је речи одгурнуле уназад. Ленгдон крену да је придржи, али она брзо поврати равнотежу и загледа се тамним очима у телефон. (SrpKor 2013) (денотација: „покушати“)

(5) Мрзео је групну терапију алкохолом у којој сви присутни знатно мењају психу. Недуховити крену да причају, нешармантни да заводе, ружни да се надају. (SrpKor 2013) (денотација: „почети“)

Када се јави са фазном денотацијом, секундарни аспектуални глагол *узети* близак је примарном аспектуалном глаголу *почети*, будући да овај глагол модификује нуклеус аспектуалне радње означене комплементом као у примерима (6а-б), док је његова модална денотација (7) блискија модално-модалитетном *кренути*:

(6) а) Гурну јој да потпише. Она узе да чита. „А шта је ово?“ упита. „Каква је ово непријатељска пропаганда?“ (SrpKor 2013) (денотација: „почети“)

б) „За какав филм би била добра моја жена?“ запита Вилијам поново пунећи чашу. Мелгон узе да одмсрава Сузану. Друштво престаде са смехом и поче да слуша. (SrpKor 2013) (денотација: „почети“)

(7) „Имате ли једну да попушимо?“ Тада лекар узе да ме подучи: постоје пет фактора ризика од којих је један никотин. „Оставите га“, рекао је једноставно. (SrpKor 2013) (денотација: „намерити“, „покушати“)

Напоследку, лексичко-семантички опис глагола *стати* обухвата два повезана основна значења - лексичко и фазно значење. Када се јави са денотацијом фазе, *стати* има изразито наглашену динамичну акционалност, док се у погледу синтаксичке комплементације понаша на исти начин као примарни аспектуализатор *почети*; *стати* по правилу модификује нуклеус аспектуалног догађаја. Примери из корпуса (8а-б) илустрјују *стати* као секундарни аспектуализатор:

(8) а) Вода у лончету за кафу стаде да ври и Енох одбаци новине и појури према штедњаку да га уклони. (SrpKor 2013) (денотација: „почети“)

б) И Маргарита се одазва: „Добро, обећавам“ „Хвала!“ узвикну Наташа и одједном стаде да виче, продорно и некако тужно: „Хеј! Хеј! Брже! Брже! Ајде – де, похитај!“ (SrpKor 2013) (денотација: „почети“)

Комплементацији фазног глагола у претходним аспектолошким студијама поклоњено је највише пажње. Као што је претходно поменуто, на позицији комплемента фазни глаголи везују инфинитив, конструкцију *да* + немобилни презент и именицу у номинативу, акузативу или инструменталу са предлогом или без предлога (Antonić 2000; Ivić 1970, 1983; Kljakić 2020; Krstić 2016; Milivojević 2021a, 2021b, 2021c; Piper et al. 2005). Прототипске инстанце фазне комплементације секундарних аспектуализатора *кренути*, *узети* и *стати* наводимо у примерима (9)–(11):

(9) Јован крену да плаче // Јован крену плакати // Јован крену с плакањем. (Milivojević 2021a: 200)

(10) Јован узе да плаче // Јован узе плакати // *Јован узе с плакањем.

(11) Јован стаде да плаче // Јован стаде плакати // *Јован стаде с плакањем.

Од сва три посматрана глагола, глагол *кренути* има најшири денотативни опсег и најслободнију синтаксичку комплементацију и може се јавити уз сва три типа комплементације, као у примеру (9). Како наводи Харли (Harley 1999, 2010), инкрементални глаголи, какви су, на пример, глаголи којима се означава просторно кретање, а којима по својој лексичкој денотацији и припада глагол *кренути* као прототипски члан класе, свој синтаксички потенцијал темеље управо на лексичком корену глагола, тј. на лексичком значењу. Инхерентна динамична компонента лексичке семантике која је примарна денотацији просторног кретања, глаголу *кренути* фреквентно омогућава конфлацију значења просторног кретања и фазе. Ова чињеница има за последицу специфично понашање глагола *кренути* на синтаксичком нивоу, како у погледу *фазног сегмента* који овај глагол модификује у оквиру фазног аналитичког предиката, тако и у погледу *семантичке негације аспектуалног догађаја*, о чему ћемо нешто више рећи у даљој дискусији.

Насупрот динамичном глаголу *кренути*, који може да модификује и припремни и почетни сегмент радње, *узети* и *стати* са денотацијом фазе могу се односити само на почетни сегмент, тј. на нуклеус. Зашто је то тако? Разлог за ову варијацију на нивоу конструкције поново је повезан са лексичким значењем глагола. Наиме, *кренути*, будући да по својој примарној денотацији означава просторно кретање, може да значи физичко/просторно кретање у конфлацији са фазом везано за *наступ* радње, као у примеру (12а), док у примеру (12б) *кренути* означава почетак (*нуклеус*) аспектуалног догађаја:

(12) а) Јован је **кренуо** да шутне лопту.⁸ (→ наступ)

б) Јован је **кренуо** да шутира лопту. (→ нуклеус)

У примеру (12а) значење глагола *кренути* може се парафразирати као „Јован се упутио ка лопти“, или „Јован је померио ногу ка лопти“; на позицији комплемента налази се мелфактивни глагол „шутнути“. У примеру (12б) *кренути* значи „почети“ и ово значење везује имперфективни глагол *шутирати* на позицији комплемента. Будући да инхерентна семантика глагола *узети* и *стати*, премда подразумева динамичну акционалност, не садржи денотацију просторног кретања, ова два глагола не могу да искажу значење конструкције из примера (12а). Фазна денотација секундарних аспектуализатора *узети* и *стати* реализује се искључиво кроз модификацију *нуклеуса* аспектуалног догађаја. Пример (13) је синтаксички еквивалент примеру (12б):

⁸ Такође, ван додатног контекста, конструкција у реченици (12а) је двозначна, између модалне и фазне интерпретације.

(13) Јован је узео/стао да шутира лопту. (→ нуклеус)

Оба глагола у примеру (13) испољавају фазно значење „почети“. Уколико се јаве у конструкцијама које су еквивалентне примеру (12а), глаголи *узети* и *стати* немају денотацију фазе, што се види из примера (14) и (15):

(14) Јован је узео да шутне лопту.

(15) Јован је стао да шутне лопту.²

На основу примера (9), (10) и (11), закључујемо да једино глагол *крнути* може да се јави уз именицу на позицији комплемента, док је за глаголе *узети* и *стати* овакав тип комплементације недоступан. Додатно, једино се *крнути* може јавити са именицом без предлога у прототипској каузалној конструкцији:

(16) а) Јован крену/*узе/*стаде плакање/с плакањем.

б) Јован крену/*узе/*стаде плач/у плач.

Оваква аспектуална конструкција доступна је са глаголом *крнути* због његове инхерентне лексичке семантике будући да овај глагол у свом значењу садржи наглашену компоненту каузалности.¹⁰ У погледу дискусије о именском фазном комплементу, Нађ (Nagy 2016: 98) наглашава да именица у фазној конструкцији глаголски догађај лексикализује искључиво као целину која се не може разложити на фазне сегменте. Из такве целине не може се изоловати почетак (нуклеус) који би био доступан у сврху фазне модификације. Будући да секундарни аспектуализатори *узети* и *стати* модификују управо нуклеус радње, повезане конструкције у примерима (10) и (11) су неграматичне. Поврх тога, у примеру (11), при могућој граматичној интерпретацији пропозиције, глагол *стати* има супротно значење од аспектуалног „почети“, па би правилна реченица имала значење „Јован је престао с плакањем“ док интерпретација која би означавала иницијацију или почетак радње није доступна за овај глагол.

У литератури постоји усаглашен став о томе да фазни комплемент у српском језику, по правилу, садржи имперфективни облик глагола (Antonić 2000; Ivić 1970, 1983; Krstić 2016; Piper et al. 2005, и други):

(17) а) Маша је почела да пева.

б) *Маша је почела да запева.

⁹ У примеру (14) *узети* се понаша као модални глагол, док *стати* у примеру (15) означава физичко заустављање пре неке друге радње, што се не може посматрати као фаза (Duffley 1999, 2006; Milivojević 2021c).

¹⁰ За додатну дискусију о каузалној семантичкој компоненти значења глагола *крнути* видети рад Н. Миливојевић (Milivojević 2021c).

Премда је овакво теоријско становиште неупитно када је реч о примарним, или „правим“ аспектуалним глаголима, као у примерима (17а-б), ситуација у погледу секундарних аспектуализатора нешто је другачија. За нашу анализу значајан је темпорални идентитет комплемента, тј. његов темпорални однос са аспектуализатором. Док инфинитив најчешће стоји у односу симултаности (истовремености) са фазним глаголом (исти је случај и са именицом на позицији комплемента), конструкција *да* + презент стоји у постериорној темпоралној релацији према фазном глаголу (уп. нпр. Aljović 2000, internet; Karavesović 2015). Глаголи *крнути* и *узети* могу да се јаве са перфективним обликом глагола у допуни, док оваква конструкција није могућа са секундарним аспектуалним глаголом *стати*. Ипак, само *крнути* у оваквом контексту означава фазу, тј. модификује наступ радње.¹¹ Глагол *узети* има модалитетну денотацију намере, док *стати* не може да се јави као семантички непотпуни аспектуализатор са перфективним глаголом у допуни:

(18) а) Маша је крнула да запева.

б) Маша је узела да запева.

в) *Маша је стала да запева.

Овде ћемо се посебно осврнути на пример (18а). Оваква употреба глагола *крнути* на нивоу пропозиције двозначна је између модалитетне и фазне интерпретације. Модалитетно значење евидентно је већ на непосредном нивоу оптималног контекста „Маша је испољила намеру да запева“, док је за фазно потребно активирати динамичну компоненту глагола *крнути*, тј. интерпретацију просторног кретања „Маша се покренула да би запевала¹²“, што доводи до конфлације просторног кретања и фазе. Чињеница да је на позицији допуне почетно свршени глагол додатно наглашава компоненту кретања које директно узрокује почетак радње. Како наводи Миливојевић (Milivojević 2021c: 24-25) глагол *крнути*, чији је енглески еквивалент глагол *start*, јесте фазни модификатор који се односи на иницијални, припремни сегмент радње, тј. на њен наступ. Због своје „непосредне“ инхерентне семантике која је маркирана као динамична и каузална, фазна денотација овог глагола изразито често се везује за догађаје наглог или изненадног започињања и/или узроковања радње (*Маша је *почела/крнула да падне/заћути/заплаче/врисне/потрчи/прескочи* итд.). Захваљујући наглашеној каузалној семантици, *крнути* може да стоји и у контексту у ком не

¹¹ Лингвистички разлози исти су као у аргументацији примера (9)–(11).

¹² Нпр. учинила покрет да би запевала, отворила уста или на неки други начин покретом ставила до знања да ће запевати.

модификује укупну радњу исказану комплементом, већ само њен иницијални сегмент. Насупрот глаголу *кренути*, прави аспектуализатор *почети* не испољава ниједно од наведених својстава. Додатно, према синтаксичкој аргументацији коју предлаже Н. Аљовић (Алјовић 2000, интернет), уколико се глагол са префиксом (или уколико се неки други тренутни или неакузативни глагол који је перфективно маркиран) јави са неаспекатским значењем, он се може наћи на позицији комплемента аспектуалног глагола. У таквим случајевима, за конструкцију је важан *акционални*, а не аспектуални идентитет глагола, као и *однос постериорности* аспектуалног догађаја у односу на управни фазни глагол. Слично теоријско становиште заузима и М. Арад (Arad 1998). Арад предлаже *принцип синтаксичке кореспонденције* (енглески: *Structure Interpretation Correspondence*), према којем устаљене позиције синтаксичких аргумената имају доследне, „фиксиране“ семантичке интерпретације које су доступне само за те аргументе. Другим речима, специфичне темпоралне и/или аспектуалне интерпретације повезане су са специфичним структурним позицијама.

Будући да припадају поткласи аспектуалних глагола, секундарни аспектуализатори, као и остали чланови те класе, имају обавезну семантичку пресупозицију (Piper et al. 2005: 313). Лексичко-семантичка пресупозиција о започетости радње подразумева да се радња означена примарним аспектуализатором (нпр. глаголом *почети*) не може поништити синтаксичком негацијом (пример (19)); то је могуће само уколико се у реченици јави секундарни аспектуални глагол, на пример глагол *кренути* (пример (20)):¹³

(19) *Маша је почела да пева, али није запевала.

(20) Маша је кренула да пева, али није запевала.

Семантичка негација глаголског догађаја зависи од тога који од три посматрана глагола (и са којим додатним значењем!) се јавља у оквиру конструкције, као и од структуре фазног комплемента, што илуструјемо низом примера (21a-g):

¹³ А. Фрид (Freed 1979) истиче да се разлика у значењу између енглеских аспектуалних глагола *begin* и *start* огледа управо у чињеници да ова два глагола имају идентичну *пресупозицију* радње, али различите *последнице*: док *begin* означава почетак радње која се мора одиграти, *start* може означити почетак догађаја које се може „отказати“, што резултује *семантичком негацијом аспектуалног догађаја* (*event-cancellation*), као у примеру *Barbara started/*began to study for her exams last week but then she didn't do any studying* (Freed 1979: 71). Ауторка ову разлику у понашању два аспектуална глагола објашњава тиме што *begin* модификује нуклеус радње, док се *start* односи само на њен наступ. Сличан семантичко-синтаксички контраст постоји и у српском језику између глагола *почети* и *кренути* (уп. Milivojević 2021b, 2021c).

- (21) а) Маша је крнула/узела/*стала да пева, али није запевала.
б) Маша је ??крнула/?узела/*стала певати, али није запевала.
в) *Маша је крнула/узела/стала с певањем, али није запевала.
г) Кренуо је / узео је / *стао је да шутне лопту, али се саплео. (Milivojević 2021c: 26)

Док реченице (21а-в) илуструју прототипске инстанце *семантичке негације радње*, пример (21г) приказује *семантичку супституцију*. Миливојевић (Milivojević 2021c: 25–28) наводи да се два типа семантичке негације разликују по *начину* негирања радње: док се у случају прототипске семантичке негације (*event cancelling*) радња „отказује“, када дође до семантичке супституције (*event substitution*), радња се не отказује, већ се наставља на другачији, измењени начин, тј. бива замењена или „супституисана“ другом радњом. Ауторка дефинише лингвистичке услове за постојање семантичке негације радње и наглашава да се ова семантичка „операција“ дешава на синтаксичком нивоу уколико су сви потребни услови задовољени:

(22) Аспектуална радња може се отказати ако и само ако:

- 1) аспектуализатор узрокује/започиње радњу означену комплементом,
- 2) аспектуализатор модификује само наступ радње која је означена комплементом,
- 3) аспектуализатор и аспектуални догађај испољавају динамичку акционалност (Milivojević 2021c: 27).

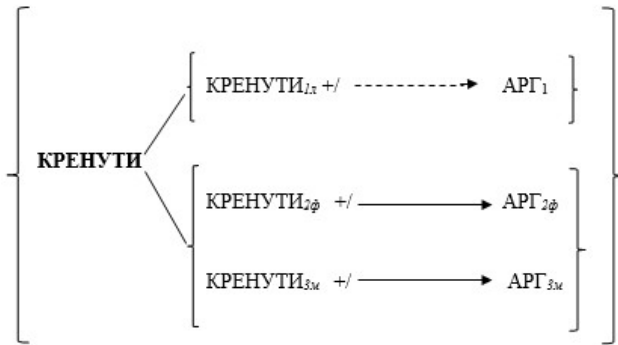
Из претходне дискусије о примерима, те из наведене формализације (22) следи да, од три посматрана секундарна аспектуализатора, једино глагол *крнути* може да се јави унутар аспектуалне конструкције која означава догађај који је могуће поништити или „отказати“ семантичком негацијом.

4.3. Лексичка спецификација секундарних аспектуализатора *крнути*, *узети* и *стати*

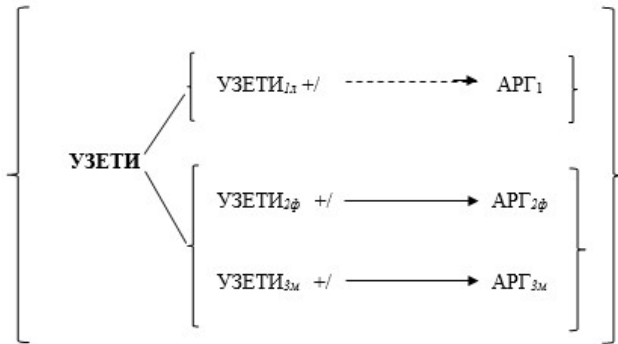
Према лексичко-семантичкој анализи Бет Левин (Levin 1993), лексичка спецификација глагола представља семантички формализам који обједињује сва његова значења у лексикону. На основу лексичке спецификације, могуће је предвидети структуру аргумената одређеног глагола те дефинисати његово укупно граматичко (и синтаксичко) понашање.

Из досадашње дискусије можемо закључити да се сва додатна значења глагола *кренути*, *узети* и *стати* реализују уз обавезно присуство фазног или модалног комплемента (+АРГ) на нивоу синтаксе, док је лексичка значења могуће изразити и без присуства унутрашњег аргумента (\pm АРГ).

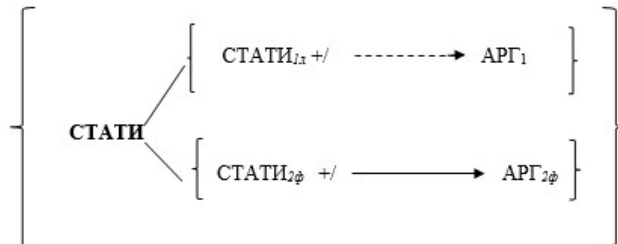
Јединствене лексичке спецификације глагола *кренути*, *узети* и *стати* приказане су на сликама 1, 2 и 3 (опционалност аргумента који се може јавити уз лексички глагол приказана је испрекиданом стрелицом):



Slika 1



Slika 2



Slika 3

5. Закључне напомене

У овом раду покушали смо да опишемо класу секундарних аспектуализатора у српском језику са становишта лексичке семантике, у оквиру лексичко-пројекционистичког теоријског модела. Показано је да су изведена значења (модално и/или фазно) чланова посматране класе глагола условљена лексичким значењима самосталних лексичких глагола *кренути*, *узети* и *стати*, те да се на истој основи темељи и њихово синтаксичко понашање.

Када се употребе као семантички непотпуни глаголи, *кренути* и *узети* могу имати модалну и фазну денотацију, док се глагол *стати* јавља само са денотацијом фазе. Глагол *кренути* маркиран је у погледу динамичне акционалности те каузалности, док је у погледу волитивности неутралан. Код секундарног аспектуалног глагола *узети* наглашена је интенционална компонента значења када се употреби као модални, те динамична акционалност када се јави као аспектуални глагол. Глагол *стати* са фазном денотацијом такође испољава динамичну акционалност и наглашава почетак радње. Док глагол *кренути* може да модификује наступ или нуклеус аспектуалног догађаја, *узети* и *стати* се, по правилу, односе на нуклеус радње, те им због тога није доступна могућност семантичке негације аспектуалног догађаја. У погледу аспектуалне комплементације, *кренути* има најслободније понашање, док глаголи *узети* и *стати* трпе одређена ограничења, тј. не могу се јавити са именским допунама. Сва описана својства секундарних аспектуализатора формализована су лексичким спецификацијама које обједињују сва доступна значења ових глагола на нивоу лексикона.

Најзначајнији допринос оваквог модела анализе јесте у томе што се њиме, уместо површинског, лексикографског описа глаголског значења омогућава формални поглед „из дубине“ те „предвиђање“ семантичког и синтаксичког понашања одређеног глагола, као и његово место унутар језичког система коме тај глагол припада. Питања која би се бавила доприносом спољашњег аргумента глагола оваквој конструкцији, финим разграничавањем денотативног спектра те стилско-функционалном анализом глагола *кренути*, *узети* и *стати* остављамо за неко будуће истраживање.

Извори

1. Витас, Душко, Милош Утвић (2013), „Корпус савременог српског језика (Срп-Кор), верзија СрпКор2013”, Група за језичке технологије Универзитета у Београду, <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus> (датум приступа: 30. 3. 2021).

2. Стевановић, Михало, Светозар Марковић, Светозар Матић, Митар Пешикан (уред.) (1990), *Речник српскохрватскога књижевног језика*, Друго фототипско издање у шест књига, Нови Сад: Матица српска, Загреб: Матица хрватска.

Литература

1. Аљовић, Надира (2000), „Unaccusativity and Aspect in Serbocroatian”, *Proceedings of CONSOLE 8*, Leiden, Sole, 1–15.
2. Аљовић, Надира (2015), „Aspect of English Unaccusative Verbs”, https://www.researchgate.net/publication/277717216_Aspect_of_English_Unaccusative_Verbs [30. 3. 2021].
3. Антонић, Ивана (2000), „Аспектуална вредност предикације с фазним/модалним глаголом на примеру реченице с темпоралном клаузом“, *Јужнословенски филолог*, 56 (1–2): 3–101.
4. Антонић, Ивана (2001), *Временска реченица*, Сремски Карловци, Нови Сад:
5. Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
6. Arad, Maya (1998), „Are unaccusatives aspectually characterized?”, *MIT Working Papers in Linguistic* 32, 1–21.
7. Brinton, Laurel (1985), „Verb Particles in English: Aspect or Aktionsart?”, *Studia Linguistica*, 157–168.
8. Brinton, Laurel (1988), *The Development of English Aspectual Systems*, Cambridge: Cambridge University Press.
9. Goldberg, Adele (1995), *A Construction Grammar approach to argument structure*, Chicago: Chicago University Press.
10. Goldberg, Adele (2009), „Constructions and Semantic Frames”, In: Rappaport Hovav, M., E. Doron and I. Sichel (eds.). *Syntax, Lexical Semantics and Event Structure*. Oxford: Oxford University Press.
11. Dowty, David R. (1977), „Toward a Semantic Analysis of Verb Aspect and the English ‘Imperfective’ Progressive”, *Linguistics and Philosophy*, Vol. 1, Issue 1, 45–77.
12. Duffley, Patrick J. (1999), „The use of the infinitive and the -ing after verbs denoting the beginning, middle and end of an event”, *Folia Linguistica* XXXIII/3-4, 295–331.
13. Duffley, Patrick J. (2006), *The English gerund-participle in cognitive grammar*, Columbia, SC: Hornbeam Press.
14. De Swart, Henriette (1998), „Aspect shift and coercion”, *Natural Language & Linguistic Theory*, 16, 347–385.
15. Ивић, Милка (1961), „О појавама синтаксичке обавезности“, *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, књ. VI, 180–190.
16. Ивић, Милка (1970), „О употреби глаголских времена у зависној реченици – презент с везником да“, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, XIII/1, 43–54.

17. Ивић, Милка (1972), „Проблематика српскохрватског инфинитива“, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, XV/2, 115–138.
18. Ивић, Милка (1983), *Лингвистички огледи*, Београд: Просвета.
19. Ивановић, Милена (2012), *Изражавање акционалности у украјинском и српском језику* [докторска дисертација], Београд: Универзитет у Београду, Филолошки факултет.
20. Каравесовић, Дејан (2015), *Нефинитни глаголски комплементи у енглеском и њихови преводни еквиваленти у српском језику* [докторска дисертација], Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
21. Кљакић, Снежана (2020), *Семантичко-синтаксички међуоднос фазног глагола и комплемента у енглеском и српском језику – контрастивни приступ* [докторска дисертација], Нови Сад: Филозофски факултет.
22. Comrie, Bernard (1976), *Aspect: An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*, Cambridge: Cambridge University Press.
23. Comrie, Bernard (2004), *Tense*, Cambridge: Cambridge University Press.
24. Крстић, Маја (2016), *Лексички крњи глаголи и њихова употреба у савременом руском и српском језику* [докторска дисертација], Нови Сад: Филозофски факултет.
25. Levin, Beth (1993), *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*, Chicago: The University of Chicago Press.
26. Levin, Beth (2000), „Aspect, Lexical Semantic Representation, and Argument Expression”, *BLS 26: General Session and Parasession on Aspect*, 413–429.
27. Миливојевић, Наташа (2016), *Konstrukcioni idiomi u engleskom i srpskom jeziku*, E-disertacija 10, Novi Sad: Filozofski fakultet. <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-384-2>
28. Миливојевић, Наташа (2021а), „О аналитичким предикатима са глаголом *кренути* у српском језику: лексичко-пројекционистички приступ“, *Српски језик, студије српске и словенске*, 26, (1), Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, Београд, 193–216.
29. Миливојевић, Наташа (2021б), „A contrastive account of phase verbs *begin* and *start* in English and Serbian”, *Наслеђе, Часопис за књижевност, језик, уметност и културу, темат Енглески језик у 21. веку: Теоријска и примењена гледишта*, 48, 203–218.
30. Миливојевић, Наташа (2021ц), „The event-cancelling semantics of the English aspectualizer *start* and its Serbian equivalent *krenuti*”, *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, књига XLVI-1, 31–46.
31. Мразовић, Павица, и Зора, Вукадиновић (1990), *Граматика српског језика за странце*. Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Добра вест.
32. Мразовић, Павица (2009), *Граматика српског језика за странце*, Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.

33. Nagy, Tünde (2009), *The Semantics of Aspectualizers in English* (PhD dissertation), Debrecen University.
34. Nagy, Tünde (2016), *On Aspectualizers in English: A Corpus Based Approach*. Cluj-Napoca: Scientia Publishing House.
35. Новаков, Предраг (2005), *Глаголски вид и тип глаголске ситуације у енглеском и српском језику*, Нови Сад: Футура публикације.
36. Пипер, Предраг, Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето Танасић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић (2005), *Синтакса савременог српског језика, Проста реченица*, Београд: Институт за српски језик САНУ.
37. Perlmutter, David M. (1978), „Impersonal passives and the unaccusativity hypothesis”, *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society*, Berkeley: University of California, 157–189.
38. Pustejovsky, James (1995), *The Generative Lexicon*, Cambridge, MA: MIT Press.
39. Rothstein, Susan (2004), *Structuring Events*, Oxford: Blackwell.
40. Степанов, Страхиња, и Каталин Озер (2016), „Из упоредне граматикологије: конструкције с модалним глаголима у уџбеницима српског/српскохрватског и немачког језика“, у: Костић Томовић, Ј., и др. (уред.), *У царству речи – језици и културе – Зборник у част проф. др Јовану Ђукановићу поводом 85. рођендана*, Београд: Филолошки факултет, 168–187.
41. Talmy, Leonard (1991), „Path to realization – via aspect and result”, *Proceedings of BLS 17*, 480–519.
42. Talmy, Leonard (2000), *Towards a Cognitive Semantics. Volume I: Concept Structuring Systems*, Cambridge, MA: MIT Press.
43. Freed, Alice (1979), *The Semantics of English Aspectual Complementation*, Dordrecht: D. Reidel.
44. Fucuda, Shin (2008), „Aspectual Verbs and the Aspect Phrase Hypothesis”, *San Diego Linguistic Papers*, 3, 11–31.
45. Hale, Ken, and Samuel Jay Keyser (1987), „Register variations in English: some theoretical observations”, *Journal of English Linguistics*, 20, 230–248.
46. Harley, Heidi (1999). „Denominal verbs and Aktionsart”, In: L. Pylkanen and A. van Hout (eds.). *Proceedings of the 2nd Penn/MIT Roundtable on Event Structure*, MITWPL: Cambridge, 73–85.
47. Harley, Heidi (2010), „How do verbs get their names? Denominal verbs, manner incorporation and the ontology of verb roots in English”, in: Erteschik-Shir, Nomi, and T. Rapoport (eds.). *The Syntax of Aspect: Deriving Thematic and Aspectual Interpretation*, Oxford Scholarship Online. DOI:10.1093/acprof:oso/9780199280445.003.0003

Nataša R. Milivojević
University of Novi Sad
Faculty of Philosophy
Department of English Studies

LEXICAL-SEMANTIC ANALYSIS OF SECONDARY ASPECTUAL VERBS IN SERBIAN

Summary

The present research is an attempt at systematic and consistent formal analysis of lexical semantics of Serbian secondary aspectual verbs *krenuti*, *uzeti* and *stati*. Theoretical background of the research is the Lexical Projectionist Model proposed by B. Levin (1993), along with the primary postulates of aspectual event segmentation introduced by A. Freed (1979).

We claim that the primary lexical meaning of the verbs *krenuti*, *uzeti* and *stati* is the key to their capacity to appear with additional (modal and phase) denotations when they are used as complement-taking verbs. We propose formal lexical specifications which are to encode all the relevant semantic features and complement preferences for each verb under analysis, on the level of the lexicon.

Secondary aspectualisers also carry markers of inherent semantics which influence the way in which they denote *phase*: *krenuti* is additionally marked for dynamicity and causality, whereas *uzeti* and *stati* both express strong dynamic *Aktionsart* on the constructional (syntactic) level. In terms of event segmentation, *krenuti* modifies either the onset or the nucleus of the aspectual event, while *uzeti* and *stati* as a rule refer to its nucleus. Consequently, out of the three analysed verbs, only *krenuti* can appear with the complement whose event can be cancelled (cf. Duffley 2006, Nagy 2016, Milivojević 2021c).

► **Key words:** secondary aspectualiser, decomposed predicate, phase verb, phase complement, phase, argument structure, lexical specification.

Sources

1. Vitas, Duško, Miloš Utvić (2013), „Korpus savremenog srpskog jezika (SrpKor), verzija SrpKor2013”, Grupa za jezičke tehnologije Univerziteta u Beogradu, <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus> (datum pristupa: 30. 3. 2021).
2. Stevanović, Mihalo, Svetozar Marković, Svetozar Matić, Mitar Pešikan (ured.) (1990), Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika, Drugo fototipsko izdanje u šest knjiga, Novi Sad: Matica srpska, Zagreb: Matica hrvatska.

References

1. Aljović, Nadira (2000), „Unaccusativity and Aspect in Serbocroatian”, *Proceedings of CONSOLE 8*, Leiden, Sole, 1–15.
2. Aljović, Nadira (2015), „Aspect of English Unaccusative Verbs”, https://www.researchgate.net/publication/277717216_Aspect_of_English_Unaccusative_Verbs [30. 3. 2021].
3. Antonić, Ivana (2000), „Aspektualna vrednost predikacije s faznim/modalnim glagolom na primeru rečenice s temporalnom klauzom“, *Južnoslovenski filolog*, 56 (1–2): 3–101.
4. Antonić, Ivana (2001), *Vremenska rečenica*, Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
5. Arad, Maya (1998), „Are unaccusatives aspectually characterized?“, *MIT Working Papers in Linguistic* 32, 1–21.
6. Brinton, Laurel (1985), „Verb Particles in English: Aspect or Aktionsart?“, *Studia Linguistica*, 157–168.
7. Brinton, Laurel (1988), *The Development of English Aspectual Systems*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Goldberg, Adele (1995), *A Construction Grammar approach to argument structure*, Chicago: Chicago University Press.
9. Goldberg, Adele (2009), „Constructions and Semantic Frames”, In: Rappaport Hovav, M., E. Doron and I. Sichel (eds.). *Syntax, Lexical Semantics and Event Structure*. Oxford: Oxford University Press.
10. Dowty, David R. (1977), „Toward a Semantic Analysis of Verb Aspect and the English ‘Imperfective’ Progressive”, *Linguistics and Philosophy*, Vol. 1, Issue 1, 45–77.
11. Duffley, Patrick J. (1999), „The use of the infinitive and the -ing after verbs denoting the beginning, middle and end of an event”, *Folia Linguistica* XXXIII/3-4, 295–331.
12. Duffley, Patrick J. (2006), *The English gerund-participle in cognitive grammar*, Columbia, SC: Hornbeam Press.
13. De Swart, Henriette (1998), „Aspect shift and coercion”, *Natural Language & Linguistic Theory*, 16, 347–385.
14. Ivić, Milka (1961), „O pojavama sintaksičke obaveznosti“, *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, knj. VI, 180–190.
15. Ivić, Milka (1970), „O upotrebi glagolskih vremena u zavisnoj rečenici – prezent s veznikom *da*“, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, XIII/1, 43–54.
16. Ivić, Milka (1972), „Problematika srpskohrvatskog infinitiva“, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, XV/2, 115–138.
17. Ivić, Milka (1983), *Lingvistički ogledi*, Beograd: Prosveta.
18. Ivanović, Milena (2012), *Izražavanje akcionalnosti u ukrajinskom i srpskom jeziku*, [doktorska disertacija], Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet.

19. Karavesović, Dejan (2015), *Nefinitni glagolski kompleменти u engleskom i njihovи преводни еквиваленти u српском језику* [doktorska disertacija], Kragujevac: Filološko-umetnički fakultet.
20. Kljakić, Snežana (2020), *Semantičko-sintaksički међуоднос фазног глагола i комплемента u engleskom i српском језику – контрастивни приступ* [doktorska disertacija], Novi Sad: Filozofski fakultet.
21. Comrie, Bernard (1976), *Aspect: An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*, Cambridge: Cambridge University Press.
22. Comrie, Bernard (2004), *Tense*, Cambridge: Cambridge University Press.
23. Goldberg, Adele (1995), *Constructions: A Construction Grammar approach to argument structure*, Chicago: Chicago University Press.
24. Goldberg, Adele (2009), „Verbs, Constructions and Semantic Frames”, in: M. Rappaport Hovav, E. Doron and I. Sichel (eds.). *Syntax, Lexical Semantics and Event Structure*, Oxford: Oxford University Press.
25. Krstić, Maja (2016), *Leksički krnji глаголи i njihova upotreba u savremenom ruskom i српском језику* [doktorska disertacija], Novi Sad: Filozofski fakultet.
26. Levin, Beth (1993), *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*, Chicago: The University of Chicago Press.
27. Levin, Beth (2000), „Aspect, Lexical Semantic Representation, and Argument Expression”, *BLS 26: General Session and Parasession on Aspect*, 413–429.
28. Miliwojević, Nataša (2016), *Konstrukcioni idiomi u engleskom i српском језику*, E-disertacija 10, Novi Sad: Filozofski fakultet, <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-384-2>
29. Miliwojević, Nataša (2021a), „O analitičkim predikatima sa глаголом *krenuti* u српском језику: leksičko-projekcionistički приступ“, *Srpski jezik, studije srpske i slovenske*, 26, (1), Naučno društvo za negovanje i proučavanje srpskog jezika, Beograd, 193–216.
30. Miliwojević, Nataša (2021b), „A contrastive account of phase verbs *begin* and *start* in English and Serbian”, *Nasleđe, časopis za književnost, jezik, umetnost i kulturu, temat Engleski jezik u 21. veku: Teorijska i primenjena gledišta*, 48, 203–218.
31. Miliwojević, Nataša (2021c), „The event-cancelling semantics of the English aspectualizer *start* and its Serbian equivalent *krenuti*”, *Godišnjak filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, XLVI-1, 31–46.
32. Mrazović, Pavica, Zora Vukadinović (1990), *Gramatika srpskog jezika za strance*. Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Dobra vest.
33. Mrazović, Pavica (2009), *Gramatika srpskog jezika za strance*, Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
34. Nagy, Tünde (2009), *The Semantics of Aspectualizers in English* (PhD dissertation), Debrecen University.
35. Nagy, Tünde (2016), *On Aspectualizers in English: A Corpus Based Approach*. Cluj-Napoca: Scientia Publishing House.

36. Novakov, Predrag (2005), *Glagolski vid i tip glagolske situacije u engleskom i srpskom jeziku*, Novi Sad: Futura publikacije.
37. Piper, Predrag, Ivana Antonić, Vladislava Ružić, Sreto Tanasić, Ljudmila Popović, Branko Tošović (2005), *Sintaksa savremenoga srpskog jezika, Prosta rečenica*, Beograd: Institut za srpski jezik SANU.
38. Perlmutter, David M. (1978), „Impersonal passives and the unaccusativity hypothesis”, *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society*, Berkeley: University of California, 157–189.
39. Pustejovsky, James (1995), *The Generative Lexicon*, Cambridge, MA: MIT Press.
40. Rothstein, Susan (2004), *Structuring Events*, Oxford: Blackwell.
41. Stepanov, Strahinja, Katalin Ozer (2016), „Iz uporedne gramatikologije: konstrukcije s modalnim glagolima u udžbenicima srpskog/srpskohrvatskog i nemačkog jezika“, u: Kostić Tomović, J., i dr. (ured.), *U carstvu reči – jezici i kulture – Zbornik u čast prof. dr. Jovanu Đukanoviću povodom 85. rođendana*, Beograd: Filološki fakultet, 168–187.
42. Talmy, Leonard (1991), „Path to realization – via aspect and result”, *Proceedings of BLS 17*, 480–519.
43. Talmy, Leonard (2000), *Towards a Cognitive Semantics. Volume I: Concept Structuring Systems*, Cambridge, MA: MIT Press.
44. Freed, Alice (1979), *The Semantics of English Aspectual Complementation*, Dordrecht: D. Reidel.
45. Fucuda, Shin (2008), „Aspectual Verbs and the Aspect Phrase Hypothesis”, *San Diego Linguistic Papers*, 3, 11–31
46. Hale, Ken, and Samuel Jay Keyser (1987), „Register variations in English: some theoretical observations”, *Journal of English Linguistics*, 20, 230–248.
47. Harley, Heidi (1999). „Denominal verbs and Aktionsart”, In: L. Pylkanen and A. van Hout (eds.). *Proceedings of the 2nd Penn/MIT Rundatable on Event Structure*, MITWPL: Cambridge, 73–85.
48. Harley, Heidi (2010), „How do verbs get their names? Denominal verbs, manner incorporation and the ontology of verb roots in English”, in: Erteschik-Shir, Nomi and T. Rapoport (eds.). *The Syntax of Aspect: Deriving Thematic and Aspectual Interpretation*, Oxford Scholarship Online, DOI:10.1093/acprof:oso/9780199280445.003.0003

Преузето: 30. 8. 2021.
Корекције: 1. 10. 2021.
Прихваћено: 2. 10. 2021.